

İLK VE ORTAÖĞRETİM OKULLARINDA GÖREV YAPAN BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETMENLERİNİN YILMAZLIK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ (Hatay İli Örneği)

Hüseyin KIRIMOĞLU¹

Yunus YILDIRIM¹

Ali TEMİZ¹

ÖZET

Bu araştırmanın amacı; ilk ve ortaöğretim okullarında görev yapan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin yılmazlık düzeylerinin bazı değişkenler açısından farklılaşıp farklılaşmadığının incelenmesidir.

Araştırmanın evrenini Hatay İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nün ilk ve ortaöğretim okullarında (il, ilçe ve Köy) görev yapan 485 beden eğitimi ve spor öğretmeni oluşturmuştur. Örneklem grubu ise, 63'ü kadın, 190'nı erkek olmak üzere toplam 253 beden eğitimi ve spor öğretmeninden oluşmaktadır. Araştırmada, araştırmacılar tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu ve Gürgan (2006a) tarafından geliştirilen "Yılmazlık Ölçeği" kullanılmıştır. Öğretmenlerin yılmazlık düzeyleri cinsiyet, medeni durum, çalıştığı yerler (il, ilçe, köy), mesleki hizmet süresi, okul türü (İlk&Ortaöğretim) bakımlarından karşılaştırılmıştır.

Elde edilen verilerin hesaplanmasında ve değerlendirilmesinde SPSS 16.0 istatistik paket programı kullanılmıştır. Veriler yüzde (%) ve frekans tabloları verilerek özetlenmiştir. Verilerin normallik sınaması One-Sample Kolmogorov-Smirnov test ile yapılmış olup verilerin normal dağılım gösterdiği varsayımı sağlanmıştır. Dolayısıyla veriler parametrik testlerden, Independent sample-t testi ve One Way ANOVA ile analiz edilmiştir. Bu çalışmada hata düzeyi 0,05 olarak kabul edilmiştir.

Sonuç olarak; araştırmada yer alan beden eğitimi öğretmenlerinin, cinsiyet değişkeni açısından yılmazlık düzeylerinin değişmediği, ilköğretimde görev yapan öğretmenlerin ortaöğretimde görev yapan öğretmenlere oranla anlamlı düzeyde yılmazlık alt boyutu olan iyimser olma/yaşama bağlı olma puanlarının yüksek olduğu, medeni durum ve mesleki hizmet süresinin ise, yılmazlık düzeyini anlamlı düzeyde değiştirmediği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler; Beden Eğitimi Öğretmeni, yılmazlık, İlköğretim, Ortaöğretim.

A RESEARCH ON RESILIENCY OF PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS TEACHERS THAT WORK IN PRIMARY AND SECONDARY EDUCATION SCHOOLS (EXAMPLE OF HATAY PROVINCE)

ABSTRACT

Aim of this research is to analyze whether resiliency of physical education and sports teachers that work in primary and secondary schools vary in terms of some variables.

Population of the study comprises of a total of 253 physical education and sports teachers (63 female, 190 male teachers) out of 485 physical education and sports teachers that work in primary and secondary schools (Province, District and Village) of Hatay Provincial Directorate of National Education have participated in the research. In order to determine resiliency of the participants, personal information form developed by the researchers and "Scale Of Resiliency" developed by Gürgan (2006a) have been used. Resiliency levels of teachers have been compared in terms of their genders, marital status, place of work (province, district, village), professional service period and types of schools, in which they work (primary, secondary education).

SPSS 16.0 statistics package software has been used for calculation and evaluation of the obtained data. The data has been summarized in percentages (%) and frequency tables. Test of normality for the data has been performed through One-Sample Kolmogorov-Smirnov test and it is assumed that the data shows normal distribution. Therefore, the data has been analyzed from parametric tests through independent sample-t test and One Way ANOVA. In this study, error level has been accepted as 0.05.

It is observed that there is no a statistically significant difference between female teachers and male teachers when resiliency scores of the teachers are compared in terms of their genders ($P < 0.05$). The research results reveal that elementary education teachers' scores on positive outlook subtest of "Scale Of Resiliency" is significantly higher in comparison to secondary education teachers. On the other hand, it is suggested that there is no statistically significant difference between teachers that marital status and professional service period when their resiliency scores are compared.

Keywords; Physical Education and Sports Teacher, Resiliency, Primary Education, Secondary Education.

¹Mustafa Kemal Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Hatay/TÜRKİYE

GİRİŞ VE AMAÇ

Eğitim öğretimi olumlu ya da olumsuz etkileyecek şartlar ne olursa olsun öğretmenlerden beklenti daima iyi ve başarılı bir öğretmen olmasıdır.

İyi öğretmen olmak; eğitim öğretimde başarıdan zevk alma, stres dolu okul ortamına karşı dayanıklı olma, hem okul içinde hem de okul dışında başkalarıyla iletişim kurabilme, eğitim sorunlarını çözebilme, güç eğitim koşullarının yerine getirilmesinde öğrencilere ve anne-babalarına önerilerde bulunma, sorumlu ve tutarlı olma, meslek hakkında düşünme, sürekli olarak kendini mükemmel yapma, yansıtıcı bir eğitimci olma ve iyi bir öğretmen olma arzusunu taşımasına bağlanmaktadır Bayrak (2004).

Öğretmenlik mesleği sadece öğrenciye mevcut bilgiler ve müfredat içerisinde bildiğini öğretmek ve aktarmakla ilişkili olmayıp, aynı zamanda çocukları, gençleri ve yetişkinleri seven, onlarla iyi bir iletişim kurabilen, öğrencilerine düşünmeyi, araştırma yapmayı, araştırma sonuçlarını yorumlamayı, problem çözmeyi öğreten, onların sosyal, psikolojik, kişilik sorunlarına eğilen ve çözümler arayan, alanında yeterli, kendine güven duyan, öğrencilerine dersini sevdiren, onlara tüm davranışları ile örnek olan, yeniliklere açık, coşkulu insanlar olmaları Akbayır & Taş (2009) beklenmektedir.

Tüm bu stres, zorluk ve olumsuz şartlardan etkilenmeden eğitim öğretimin amacına ulaşabilmesi, istenilen seviyede sağlıklı bireylerin yetiştirilebilmesi ancak ve ancak bedensel, zihinsel, ruhsal ve sosyal açılardan sağlıklı, mücadeleci ve olumsuz koşullardan en az etkilenen ve etkilerini en kısa sürede üzerinden atan, yüksek dirençli bir kişilik yapısına sahip olmayı gerektirmektedir.

Her insanın herhangi bir olay karşısında aynı tepkiyi vermeyeceği gibi, her öğretmeninde olumsuz koşullara aynı tepkiyi vermesi beklenmemelidir. Bu durum da öğretmenlerin özellikle ruh sağlıklarının önemi açıktır. Nitekim ruh sağlığı yüksek olan bireylerin verimleri yüksek olacağından, topluma katkılarının da o ölçüde yüksek olacaktır (Ersever, 1994).

Öyleyse, mesleğini seven, mücadeleci, kendini sürekli yenileyen ve zor koşullara dayanma gücü yüksek öğretmenlerin çokluğu hem gelecek neslin her açıdan sağlıklı ve istendik yetişmesinde, hem de eğitim öğretim faaliyetlerinin amaç ve hedeflerine ulaşmasında önem arz etmektedir.

Bu durum kavramsal olarak "resilience" olarak ifade edilmektedir. Bu kavrama ilişkin çeşitli ve farklı kullanımların olduğu gözlenmiştir.

Zor koşullar altında olumlu ve beklenmedik başarılar kazanma ve sıra dışı koşul ve durumlara uyum sağlama becerisine sahip olan bireyler için "resilient" (çabuk iyileşen, kendini çabuk toparlayan kişi) kavramı, bir kişilik özelliği olarak da "resilience" (çabuk iyileşme gücü, kendini toparlama gücü) kavramı kullanılmaktadır Terzi (2008a). Terzi (2008b) resilience kavramını "kendini toparlama gücü" olarak ifade etmektedir.

"Resilience" kavramının ülkemize "yılmaz" olarak Öğülmüş (2001) tarafından kazandırıldığı, "yılmazlık" kavramının ise, olumsuzluklara rağmen başarmayı sağlayan kişisel nitelikleri içeren bir kavram olarak özetlendiği ve yılmazlık kavramını etkilediği düşünülen üç temel faktörün; risk faktörleri, olumlu sonuçlar ve koruyucu faktörler olduğu Gürgân, (2006a) bildirilmiştir.

Resilient kavramına Gizir (2004) in çalışmasında ise, "psikolojik sağlamlık" anlamı yüklenmektedir. Bu durum resilient kavramına ilişkin olarak ülkemizde yapılan çalışmalarda bir kavram birliğinin sağlanamadığının göstergesi olarak kabul edilebilir.

Resilient kavramı ister yılmazlık, ister kendini toparlama gücü, isterse de psikolojik sağlamlık olarak ifade edilsin, sonuç itibariyle zor koşullara karşı bir elastikiyet ve yüksek düzeyde dirençliliği ifade etmekte olduğu söylenilebilir.

Yüksek risk faktörlerine rağmen kişileri koruyan bu özellikler sosyal bilimciler tarafından Yılmazlık (Resilience) olarak tanımlanmıştır Can&Can (2008). Bu çalışmada Öğülmüş (2001) ve Gürgân, (2006b) tarafından kullanıldığı şekliyle “yılmazlık” kavramının kullanılması tercih edilmiştir.

Gökben Çetin ve Beceren (2007) tarafından kişilik, bireyin zihinsel, bedensel ve ruhsal farklılıklarının hepsinin kendi davranış biçimlerine ve yaşam tarzına yansımaları olarak ifade edilmektedir. Bu bağlamda, kişiden kişiye değişen kişilik özellikleri sayesinde bireyin davranış ve yaşam tarzında zorluklara katlanabilme, mücadele edebilme ve başarıyı yakalayabilme gibi olumlu kazanımlara sahip olabileceği söylenebilir.

Nitekim alan yazında; “yılmaz” bir kişilik yapısına sahip olmanın kendi gücünün, becerilerinin ve kapasitesinin farkında olma, yüksek benlik saygısına ulaşma, içsel olarak güdülenme gibi karakter özelliklerinin bir birleşimini gerektirdiği (Gordon, 1996; Miller, 2002; Margalit, 2003; Gürgân, (2006b)) ileri sürülmektedir. Ayrıca Öğülmüş (2001), “yılmaz” bireylerin özelliklerinin birçoğunun normal bireyler tarafından da kazanılabileceğini ifade etmektedir. Yine Öğülmüş (2006) “okullardaki şiddetin önlenmesi için yılmaz kişilik özelliklerine sahip bireylerin yetiştirilmesine odaklanılmasının gerekliliğini” söylemektedir.

Toprak, (2009) ise “Yılmaz bireyi,” sosyal açıdan arkadaşlık geliştirme, iyi iletişim becerilerine sahip olma, dili iyi kullanabilme, atılganlık, olayları planlama ve kontrol altına alma gibi özelliklere sahip olma, duygusal açıdan ise, güçlü bir özgüvene, duygularının farkında olma ve kendini denetleme gücüne, iyimserlik, mutluluk gibi özelliklere sahip olma şeklinde tanımlanmaktadır.

Yılmazlıkla ilgili yapılan yurtdışı çalışmalar incelendiğinde, “yılmaz kişilik” yapısına sahip olan bireylerin, problem çözme ve iletişim kurma becerilerinin yüksek olduğu, problemlerini çözmeye etkili başa çıkma yöntemlerini tercih ettikleri ve bağımsız hareket edebilen bir yapıya sahip oldukları bildirilmektedir (Rak ve Patterson, 1996; Benard, 1996; Vance ve Sanchez, 1998; Jew, Green & Kroger, 1999; Howard & Johnson, 2000).

Bunun aksine “yılmazlık” becerisinin düşük seviyede olması durumunda, mesleki tükenmişlik düzeyinin yüksek olduğu Clark, (2009), meslek hayatında öğretmenlerin stres yaratan pek çok durumla baş etmek zorunda kaldıkları, bu durumun onarılamaması halinde stresin, depresyon, iş tatmininde düşme ve hastalıklara karşı direncin azalması gibi sonuçlar (Linville 1987; Brooks 1994; akt. Bobek, 2002) doğurabileceği ifade edilmektedir. Ayrıca psikolojik sağlamlılığın (yılmazlık) iyimserlik, umut, öz-kontrol, benlik saygısı, yaratıcılık ve iç odaklı kontrol ile ilişkilendirildiği Kararımak, (2007) aktarılmaktadır.

Bu durum beden eğitimi ve spor öğretmenlik mesleği açısından değerlendirildiğinde; beden eğitimi öğretmenlerinin, bir taraftan diğer meslektaşları gibi okul içi olumsuz etkilere maruz kalırken, diğer taraftan da ders dışı egzersiz, anma ve kutlama törenlerindeki yükümlülükler, spor müsabakalarında yaşanan olumsuzluklar gibi okul dışı birçok farklı etkiyle karşılaştıkları açıktır. Dolayısıyla daha güçlü bir “yılmazlık” düzeyine sahip olması gereken bir mesleği sürdürdükleri varsayılabilir.

Öyleyse, daha sağlıklı bir eğitim öğretimin sürdürülebilmesi, öğrenciler açısından genellikle sevilen ve model alınan, hem okul içi hem de okul dışı olumsuz

etkilere maruz kaldığı düşünülen, beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin “yılmazlık” düzeylerinin incelenmesi önemlidir.

Bu araştırma, ilk ve ortaöğretim okullarında görev yapan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin “yılmazlık” düzeylerinin bazı değişkenler açısından farklılaşıp farklılaşmadığının incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin “yılmazlık” düzeylerinin, cinsiyet, okul türü (ilk/ortaöğretim), mesleki hizmet yılı ve medeni durumları açılarından farklılaşmakta mıdır? Sorusuna cevap aranmıştır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu çalışmada, betimsel araştırma yöntemlerinden biri olan genel tarama modeli ve betimsel istatistik modeli kullanılmıştır. Karasar (2005)'e göre tarama modeli, var olan bir durumu, var olduğu şekliyle tanımlamayı amaçlayan araştırma yaklaşımı olarak tanımlanmaktadır.

Araştırmanın Evreni

Araştırmanın evrenini, 2009–2010 Eğitim- öğretim yılında, Hatay İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı (İl, İlçe, Köy) ilk ve ortaöğretim okullarında görev yapan toplam 485 Beden Eğitimi ve Spor öğretmeni oluşturmaktadır.

Örneklemini ise, bu öğretmenlerden 63'ü kadın, 190'ı erkek olmak üzere toplam 253 Beden Eğitimi ve Spor öğretmeninden oluşturmaktadır. Öğretmenlerin “yılmazlık” düzeyleri; cinsiyetleri, yaşları, medeni durumları ve görev yaptıkları okul türleri bakımından karşılaştırılmıştır. Ölçeği geliştiren Öğretim Üyesi Uğur GÜRGÂN ve ilgili kurum İl Müdürlüğünden izin alınmıştır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu ve katılımcıların yılmazlık düzeylerini belirlemek için Gürgân, (2006a) tarafından geliştirilen “Yılmazlık Ölçeği” kullanılmıştır.

Yılmazlık ölçeği Gürgân (2006a) tarafından üniversite öğrencilerinin yılmazlık düzeylerini belirlemek üzere geliştirilmiştir. Yılmazlık Ölçeği 50 maddeden oluşan beşli likert tipi bir ölçektir. Ölçekten 50 ile 250 puan arasında puan alınabilmektedir. Puanların artması yılmazlık düzeyinin yüksekliğini göstermektedir.

Ölçeğin güvenilirlik çalışmasında test-tekrar test güvenilirliği ile Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı hesaplanmıştır. Test tekrar test güvenilirliğini test etmek amacıyla ölçek bir ay ara ile uygulanmıştır. Uygulama sonucu yapılan analiz sonucunda birinci ve ikinci uygulamada alınan puanlar arasındaki korelasyon .89 olarak bulunmuştur (p<.001). Cronbach Alfa Güvenirliği iç tutarlılık için yapılan çalışmada yine aynı grupta, ilk ve ikinci uygulama için ayrı ayrı hesaplanan Cronbach Alfa değeri sırasıyla .78 ve .87 olarak bulunmuştur. Geçerlik çalışmasına katılan grup için hesaplanan Cronbach Alfa değeri de (.80) yukarıdaki değerlere oldukça yakındır.

Ölçeğin geçerlik çalışmasında ise ölçüt geçerliği ve yapı geçerliğine bakılmıştır. Ölçeğin ölçüt geçerliğinin incelenmesinde yılmazlıkla kavramsal ilişkisi daha önceki araştırmalarda gösterilmiş bazı değişkenlerle korelasyonları incelenmiştir. Bu değişkenler uzman kişiler tarafından da uygun görülen kontrol odağı, problem çözme becerisi, öğrenilmiş çaresizlik, umutsuzluktur. Ölçeğin yapı geçerliği için yapılan factor analizi sonucunda, toplam varyansın %57.56'sını açıklayan 50 maddenin 8 faktörde toplandığı görülmüştür. Bu faktörler sırasıyla “güçlü olma”, “girişimci olma”, “iyimser olma/ yaşama bağlı olma”, “iletişim /ilişki kurma”, “öngörü”, “amaca ulaşma”, “lider olma”, “araştırmacı olma”dır (Gürgân, 2006a).

Verilerin Analizi

Elde edilen verilerin hesaplanmasında ve değerlendirilmesinde SPSS 16,0 istatistik paket programı kullanılmıştır. Veriler yüzde (%) ve frekans tabloları verilerek özetlenmiştir.

Verilerin normallik sınaması One-Sample Kolmogorov-Smirnov test ile yapılmış olup verilerin normal dağılım gösterdiği varsayımı sağlanmıştır. Dolayısıyla veriler parametrik testlerden, Independent sample-t testi ve One Way ANOVA ile analiz edilmiştir. Bu çalışmada hata düzeyi 0,05 olarak kabul edilmiştir. Verilerin analizinde kullanılan bu teknikler betimsel istatistik kapsamındadır Büyüköztürk (2006).

BULGULAR

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Yılmazlık Alt Boyutlarına İlişkin Puanların Cinsiyetlere Göre Karşılaştırılması.

	Cinsiyet	N	Ortalama	Std. Sapma	T	P
Güçlü lider olma	Erkek	190	66,7789	8,56062	0,886	0,377
	Kadın	63	65,6190	10,25549		
Girişimci olma	Erkek	190	17,7684	5,11446	0,302	0,763
	Kadın	63	17,5397	5,47966		
İyimser olma/yaşama bağlı olma	Erkek	190	11,0579	3,19421	0,681	0,496
	Kadın	63	10,7460	3,00520		
İletişim/ilişki kurma	Erkek	190	9,2895	2,42024	0,245	0,807
	Kadın	63	9,2063	2,04907		
Öngörü	Erkek	190	9,7737	1,42031	1,223	0,223
	Kadın	63	9,5079	1,70268		
Amaca ulaşma	Erkek	190	12,6895	2,39121	1,879	0,061
	Kadın	63	12,0159	2,67902		
Lider olma	Erkek	190	12,7474	2,55715	-1,409	0,160
	Kadın	63	13,2857	2,83087		
Araştırmacı olma	Erkek	190	8,5368	1,48224	0,359	0,720
	Kadın	63	8,4603	1,41222		

Tablo 1 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmenlerin yılmazlık alt boyutlarına ilişkin puanların cinsiyetlere göre karşılaştırılmasında, kadın ve erkek öğretmenler arasında yılmazlık alt boyutları bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($P>0,05$).

Tablo 2. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Yılmazlık Alt Boyutlarına İlişkin Puanların Okul Türlerine Göre Karşılaştırılması.

	Okul türü	N	Ortalama	S. Sapma	T	P
Güçlü lider olma	İlköğretim	197	66,2843	8,66970	-0,826	0,410
	Ortaöğretim	55	67,4182	10,12641		
Girişimci olma	İlköğretim	197	17,8680	5,13520	1,026	0,306
	Ortaöğretim	55	17,0545	5,41404		
İyimser olma/yaşama bağlı olma	İlköğretim	197	11,1827	3,27905	2,021	0,044*
	Ortaöğretim	55	10,2182	2,51434		
İletişim/ilişki kurma	İlköğretim	197	9,3604	2,39196	1,116	0,266
	Ortaöğretim	55	8,9636	2,09906		
Öngörü	İlköğretim	197	9,6904	1,50528	-0,399	0,690
	Ortaöğretim	55	9,7818	1,48687		
Amaca ulaşma	İlköğretim	197	12,5076	2,28263	-0,292	0,770
	Ortaöğretim	55	12,6182	3,10012		
Lider olma	İlköğretim	197	12,9797	2,57927	0,991	0,322
	Ortaöğretim	55	12,5818	2,81327		
Araştırmacı olma	İlköğretim	197	8,4315	1,41480	-1,820	0,070
	Ortaöğretim	55	8,8364	1,60743		

Tablo 2 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmenlerin yılmazlık alt boyutlarına ilişkin puanların okul türlerine göre karşılaştırılmasında, ilköğretim ve ortaöğretim öğretmenleri arasında yılmazlık alt boyutlarından iyimser olma/yaşama bağlı olma alt boyutu bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($P < 0,05$).

Bu karşılaştırmada ilköğretimde görev yapan öğretmenlerin iyimser olma/yaşama bağlı olma puanları ortaöğretimde görev yapan öğretmenlerin iyimser olma/yaşama bağlı olma puanlarından anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. Buna karşın, araştırmaya katılan öğretmenlerin yılmazlık alt boyutlarına ilişkin puanların okul türlerine göre karşılaştırılmasında, ilköğretim ve ortaöğretim öğretmenleri arasında diğer yılmazlık alt boyutları bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($P > 0,05$).

Tablo 3. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Yılmazlık Alt Boyutlarına İlişkin Puanların Mesleki Hizmet Yıllarına Göre Karşılaştırılması.

		Kareler toplamı	Ortalama kare	F	P
Güçlü lider olma	Mesleki hizmet yılları arası	435,835	87,167	1,077	,374
Girişimci olma	Mesleki hizmet yılları arası	61,087	12,217	,447	,815
İyimser olma/yaşama bağlı olma	Mesleki hizmet yılları arası	53,650	10,730	1,087	,368
İletişim/ilişki kurma	Mesleki hizmet yılları arası	15,495	3,099	,566	,726
Öngörü	Mesleki hizmet yılları arası	5,504	1,101	,487	,786
Amaca ulaşma	Mesleki hizmet yılları arası	42,217	8,443	1,386	,230
Lider olma	Mesleki hizmet yılları arası	52,477	10,495	1,530	,181
Araştırmacı olma	Mesleki hizmet yılları arası	20,479	4,096	1,950	,087

Tablo 3 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmenlerin yılmazlık alt boyutlarına ilişkin puanların mesleki hizmet yıllarına göre karşılaştırılmasında, mesleki hizmet yılı 1-5, 6-10, 11-15, 16-20, 21-25 ve diğer olan öğretmenler arasında yılmazlık alt boyutları bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($P>0,05$).

Tablo 4. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Yılmazlık Alt Boyutlarına İlişkin Puanların Medeni Duruma Göre Karşılaştırılması.

		Kareler toplamı	Ortalama kare	F	P
Güçlü lider olma	Medeni durumlar arası	31,657	10,552	,129	,943
Girişimci olma	Medeni durumlar arası	4,239	1,413	,052	,984
İyimser olma/yaşama bağlı olma	Medeni durumlar arası	45,457	15,152	1,542	,204
İletişim/ilişki kurma	Medeni durumlar arası	5,656	1,885	,345	,793
Öngörü	Medeni durumlar arası	3,551	1,184	,526	,665
Amaca ulaşma	Medeni durumlar arası	3,033	1,011	,163	,921
Lider olma	Medeni durumlar arası	48,215	16,072	2,356	,072
Araştırmacı olma	Medeni durumlar arası	7,428	2,476	1,159	,326

Tablo 4 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmenlerin yılmazlık alt boyutlarına ilişkin puanların medeni duruma göre karşılaştırılmasında, medeni durumu evli, bekar ve diğer olan öğretmenler arasında yılmazlık alt boyutları bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($P>0,05$).

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

İlk ve ortaöğretim okullarında görev yapan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin “yılmazlık” düzeylerinin bazı değişkenler açısından farklılaşmış farklılaşmadığının incelenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada elde edilen bulgular bu bölümde tartışılarak, araştırma sonuçları paylaşılacaktır.

Araştırma bulgusuna göre, araştırmaya katılan Beden Eğitimi ve Spor öğretmenlerinin “yılmazlık” alt boyutlarına (güçlü lider olma, girişimci olma, iyimser olma/yaşama bağlı olma, iletişim/ilişki kurma, öngörü, amaca ulaşma, lider olma, araştırmacı olma) ilişkin puanların cinsiyetlere göre karşılaştırılmasında, kadın ve erkek öğretmenler arasında “yılmazlık” alt boyutları bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($P>0,05$). Bu bulgu beden eğitimi öğretmenlerinin cinsiyet değişkeni açısından yılmazlık düzeylerinin değişmediğini, hem erkek hem de kadın katılımcıların cinsiyet değişkeni açısından aynı düzeyde yılmazlık becerisine sahip olduklarını göstermektedir.

Ülkemizde öğretmenlerin yılmazlık düzeylerini belirleyici çalışmaların henüz yapılmamış olması, bu bulgunun öğretmenlerin cinsiyet değişkenleri açısından diğer öğretmen gruplarıyla karşılaştırılmasına engel olmuştur. Bu açıdan değerlendirildiğinde çalışma konusu bir ilki yansıtmakta olup, bundan sonraki çalışmalara ışık tutabilir.

Ancak yılmazlıkla ilgili yapılan çalışmalarda cinsiyet değişkenine ait bulgulara ulaşmak mümkündür. Nitekim Gurgân, (2006b) “Grupla Psikolojik Danışmanın Üniversite Öğrencilerinin Yılmazlık Düzeylerine Etkisi,” isimli doktora tez çalışmasında, üniversite öğrencilerinde yılmazlık faktörlerini geliştirmeyi amaçlayan her biri 2’şer saat süren 11 oturumluk bir program geliştirmiştir. Araştırma üniversite 2, 3 ve 4. sınıfta öğrenim gören yılmazlık düzeyi düşük 36 öğrenci ile yürütülmüş, cinsiyet değişkeni açısından anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Bu bulguları destekler nitelikte olan bir başka çalışma ise Özcan (2005) tarafından yapılan “Anne-Babaları Boşanmış ve Anne-Babaları Birlikte Olan Lise Öğrencilerinin Yılmazlık Özellikleri ve Koruyucu Faktörler Açısından Karşılaştırılması” isimli araştırmadır. Bu çalışmada lise öğrencilerinin sahip oldukları yılmazlık özellikleri ve koruyucu faktörler ailelerinin birliktelik-boşanmışlık durumuna ve öğrencilerin cinsiyetlerine göre karşılaştırılmıştır. Ayrıca, ailelerinin birliktelik-boşanmışlık durumu ve öğrencilerin cinsiyetinin öğrencilerin sahip oldukları yılmazlık özelliklerini ve koruyucu faktörleri yordayıp yordamadığına bakılmıştır. Araştırmada, anne-babası birlikte olan lise öğrencilerinin sahip olduğu yılmazlık özellikleri ve koruyucu faktörler anne babası boşanmış olanlara göre daha yüksek bulunurken, cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Yine alan yazında yer alan “Üniversite Öğrencilerinde Kendini Toparlama Gücünün İçsel Koruyucu Faktörlerle İlişkisi” isimli bir başka araştırma bulgusuna göre; üniversite öğrencilerinin kendini toplama gücü (yılmazlık) puan ortalamaları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir Terzi (2008a). Yukarıda bahsedilen üç çalışma araştırma bulgusunu desteklemektedir.

Öyleyse, “yılmazlık” düzeyinin cinsiyet değişkeni açısından anlamlı düzeyde farklılık oluşturmadığı ifade edilebilir. Yukarıda kısaca özetlenmiş olan daha önceki araştırma bulguları, bu araştırmanın sonuçlarıyla birlikte değerlendirildiğinde her bir araştırmada farklı bir yaş grubu kullanılmış olmasına rağmen yılmazlığın cinsiyete göre değişmediği ortaya çıkmaktadır. Bu üç yaş grubunda da (lise, üniversite ve üniversite mezunu (öğretmen)) cinsiyet değişkeni açısından anlamlı sonuçların

çıkamamış olması, yaşın ilerlemesinin de cinsiyetin değişkeni açısından yılmazlık düzeyine anlamlı bir etki yapmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Bu araştırmanın başka bir bulgusuna göre, araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin yılmazlık alt boyutlarına ilişkin puanların okul türlerine göre karşılaştırılmasında, ilköğretim ve ortaöğretim beden eğitimi öğretmenleri arasında “yılmazlık” alt boyutlarından iyimser olma/yaşama bağlı olma alt boyutu bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir ($P<0,05$).

Bu karşılaştırmada ilköğretimde görev yapan öğretmenlerin iyimser olma/yaşama bağlı olma puanları ortaöğretimde görev yapan öğretmenlerin iyimser olma/yaşama bağlı olma puanlarından anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. Bu anlamlı farklılık ilköğretim okulu öğrencilerinin ön ergenlik dönemindeyken ortaöğretim okulu öğrencilerinin ergenlik döneminde olmaları ve aralarındaki yaş farklılığına bağlı olarak ortaöğretim öğrencilerinin öğretmenlerini daha zor koşullara zorlamasından kaynaklanabilir.

Buna karşın, araştırmaya katılan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin yılmazlık alt boyutlarına ilişkin puanların okul türlerine, mesleki hizmet süresi ve medeni durumlarına göre karşılaştırılmasında, ilköğretim ve ortaöğretim öğretmenleri arasında diğer yılmazlık alt boyutları bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($P>0,05$).

Öyleyse, araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenleri açısından okul türlerine, mesleki hizmet süresi ve medeni durumlarına göre yılmazlık düzeylerine anlamlı bir farklılık getirmediğini söyleyebiliriz.

Sonuç olarak; araştırmada yer alan Hatay İli Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı (devlet) okullarında görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin;

- Cinsiyet değişkeni açısından yılmazlık düzeylerinin değişmediğini,
- İlköğretimde görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin, ortaöğretimde görev yapan beden eğitimi öğretmenlerine oranla anlamlı düzeyde yılmazlık alt boyutu olan iyimser olma/yaşama bağlı olma puanlarının yüksek olduğunu,
- Okul türleri, mesleki hizmet süresi ve medeni durumlarına göre ise, yılmazlık düzeyinin anlamlı düzeyde değiştirmediğini ifade edebiliriz.

Gelecek neslin sağlıklı ve istendik özelliklerde yetiştirilmesinde önemli bir mesleği icra eden öğretmenlerin yılmazlık düzeylerine ilişkin daha geniş ve farklı öğretmen grupları üzerinde araştırmaların yapılması eğitim öğretimin amaç ve hedeflerine ulaşabilmesinde katkı sağlayabilir.

KAYNAKLAR

1. Akbayır,K., Taş, Z., “Türkiye’de Matematik Eğitimi ve Öğretmen Yetiştirmeye Yönelik Öğretmen Adaylarının Görüşleri,” Journal of Qafqaz University, Number 26, 2009.
2. Bayrak,C., Yılmaz,M., Erdoğan, İ., ve Ark., Öğretmenlik Mesleğine Giriş, Pecem Yayınları, Beşinci Baskı, Ankara, 2004.
3. Benard, B., The foundations of the resiliency paradigm. Premier Issue. 1996.
4. Bobek, B. L., “Teacher Resiliency: A Key To Career Longevity,” Clearing House; Vol. 75 Issue 4, Mar/Apr, 2002.
5. Büyüköztürk, Ş., Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı, Pacem Yayınları. Ankara, 2006.
6. Can, E., Can, G., “Yılmazlık Kavramı” Ceza Ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü, Denetimli Serbestlik ve Yardım hizmetlerinden Sorumlu Daire Başkanlığı, E Dergisi, sayı:11, 24-27, 2008.
7. Clark, P., “Resiliency In The Practicing Marriage And Family Therapist,”Journal of Marital and Family Therapy. Oxford: Vol. 35, Iss. 2; pg. 231, 17 pgs.Apr, 2009.
8. Ersever, O. G., “The open school system as a new policy including the practice of an effective communication model and a teacher education, Journal of Qafqaz University, Washington: D. C. 1994.

9. **Gizir, C.A.**, Akademik Sağlık:Yoksulluk İçindeki Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Akademik Başarılarına Katkıda Bulunan Koruyucu Faktörlerin İncelenmesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Bölümü, Ankara, 2004.
10. **Gökben Çetin, N., Beceren, E.**, "Lider Kişilik: Gandhi" Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Yıl:3,Volume: 3, Sayı/ 5, 110-132, 2007.
11. **Gordon, K.**, "Resilient Hispanic Youths' Self-Concept and Motivational Patterns." *Hispanic Journal of Behavioral Sciences*, 18, 1, 63, 1996.
12. **Gürgân, U.**, "Yılmazlık Ölçeği (YÖ):Ölçek Geliştirme, Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması," Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 32 (2);45-74, 2006 (a).
13. **Gürgân, U.**, Grupla Psikolojik Danışmanın Üniversite Öğrencilerinin Yılmazlık Düzeylerine Etkisi, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışma Programı, Ankara, 2006(b).
14. **Howard, S., & Johnson, B.**, What Makes The Difference? Children and Teachers Talk About Resilient Outcomes For Children "At Risk". *Educational Studies*, 26 (3), 2000.
15. **Jew, C., Green, K. E., & Kroger, J.**, Development and Validation Of A Measure Of Resiliency. *Measurement & Evaluation In Counseling & Development*, 32 (2), 75-90. 1999.
16. **Karairmak, Ö.**, Deprem Yaşamış Bireylerde Psikolojik Sağlamlığa Etki Eden Kişisel Faktörlerin İncelenmesi: Bir Model Test Etme Çalışması, Doktora Tezi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Ankara, 2007.
17. **Karasar, N.**, Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Nobel Yayınları. Ankara, 2005.
18. **Margalit, M.**, Resilience model among individuals with learning disabilities: proximal and distal influences. *Learning Disabilities Research Practice*, 18, 2, 82-87. 2003.
19. **Miller, M.**, "Resilience Elements In Students With Learning Disabilities." *Journal of Clinical Psychology*, 58, 2002.
20. **Öğülmüş, S.**, "Bir Kişilik Özelliği Olarak Yılmazlık." I. Ulusal Çocuk ve Suç Sempozyumu: Nedenler ve Önleme Çalışmaları, 29-30 Mart 2001.
21. **Öğülmüş, S.**, Okullarda Şiddetin Önlenmesi Mevcut Uygulamalar ve Sonuçlar, Türk Eğitim Derneği Yayınları, 2006. İnternette; http://portal.ted.org.tr/yayinlar/Okullarda_Siddet.pdf. Erişim Tarihi;17/03/2010.
22. **Özcan, B.**, Anne-Babaları Boşanmış ve Anne-Babaları Birlikte Olan Lise Öğrencilerinin Yılmazlık Özellikleri ve Koruyucu Faktörler Açısından Karşılaştırılması, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitimde Psikolojik Hizmetler Bilim Dalı (Eğitim Psikolojisi Programı), Ankara, 2005.
23. **Rak, C. F., & Patterson, L. E.**, "Promoting Resilience In At-Risk Children," *Journal Of Counseling & Development*, 74 (4), 368-374. 1996.
24. **Terzi, Ş.**, "Okullarda Yaşanan Şiddeti Önleyici Bir Yaklaşım: Kendini Toparlama Gücü," *Aile ve Toplum Eğitim, Kültür ve Araştırma Dergisi*, Yıl:9, 3(2), 2008(b).
25. **Terzi, Ş.**, "Üniversite Öğrencilerinde Kendini Toparlama Gücünün İçsel Koruyucu Faktörlerle İlişkisi." *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35: 297-306, 2008(a).
26. **Toprak,G.**, "Yılmazlık" Anadolu Üniversitesi, Hayatın İçinde Anadolu Haber, Haftalık İletişim Gazetesi, (Çelen,F.,&Akyayla, G., Haberi)Sayı:527, Aralık, 2009.
27. **Vance, E., & Sanchez, H.**, Creating A Service System That Builds Resiliency. NC Department Of Health And Human Services. 1998.